Скільки я себе й пам'ятаю, все про мандри мріяв. Човники з рогози майстрував: замість щогл — очеретинки, а весла — прутики вербові.

Якби той кораблик та трохи більший, на ньому можна було б, думалось мені,— далеко запливти, як Івасик-Телесик із казки, яку розповідала бабуся.

Багато мріяв я про дивовижні морські мандрівки і таки став моряком! Бо хто чогось дуже прагне, той рано чи пізно неодмінно доб'ється свого, і мрія його справдиться.

Треба тільки ніколи від неї не відступати.

І ось... До побачення, рідне село! До побачення, поле!

Швидкий поїзд мчить мене на Далекий Схід.

...Степове сонце, жайвір у небі, мамині засмучені очі — все врізалося у пам'ять. Я про них згадав чомусь сьогодні.

За вікном вагона — незнайомі міста, села. Голубіють широкі сибірські ріки, зеленіють ліси. А поїзд нестримно мчить вперед, назустріч сонцю.

Ген на краю землі, де берег нашої Вітчизни обціловують хвилі Тихого океану, на крутих сопках розкинувся Владивосток. Місто-красень і порт, який далекосхідники гордо називають воротами в океан.

Віднині цей порт став для мене, як і поле, рідним: мене зараховано, нарешті, в екіпаж корабля, що має вирушити в далеке плавання.

Наш "Вихор" переплив Японське море і простував тепер на південь — до екватора, у вічно теплі води.

Корабель цей не військовий і навіть не торговельного флоту. Він вирушив у плавання з іншою метою. Вчені, що перебувають на його борту, досліджують моря й океани, вивчають життя риб, китів, морських водоростей.

"Вихор" плив тепер у південну частину Тихого океану.

Кілька разів на день мінялася погода: то буряно, то знову затишшя.

Коли піднявся вітер і море розхвилювалося, ми взялись готуватися до шторму: на люки, що вели до глибоких трюмів, натягли брезентові чохли — щоб і краплина води не попала всередину. Міцно задраїли ілюмінатори, а палубний вантаж і рятувальні шлюпки закріпили по-штормовому.

Але старалися даремно. Недавно ще похмурий, непривітний, океан угамувався і тепер лежав, по вінця сповнений блакиті. У високому небі сяяло пекуче сонце. З південного сходу, назустріч "Вихору", дув тепловій — вітер, що зветься пасат. Він доносив на своїх крилах дурманливі запахи джунглів. Навіть з цих запахів можна було здогадатися, що земля десь поруч.

І вона таки з'явилася.

"Вихор" стишив хід, а потім і зовсім зупинився, прогримівши якорями.

Нас огорнула водяна пустеля.

На блакитному плесі, ген вдалині, на обрії, видніли коралові острівці.

Я взяв бінокль, притулив до очей і побачив у білопінному прибою берег, під височенними деревами невеличкі хижки, ну, та ще зграйку темношкірих дітлахів, котрі з човна пірнали У воду.

Вгорі над островами клубочилися хмари — рухливі казкові палаци. Коли налітав вітер, вони несподівано розпадалися, тоді знову сходились докупи, височіючи в бездонному небі. А внизу простерли віття якісь гінкі, не бачені ніколи дерева.

Ті острови в Тихому океані називаються Полінезією.

Поки ми пливли до них, більшість матросів палубної команди, — серед них і я,— чепурили судно: фарбували палубні надбудови, каюти.

У плаванні, коли судно рухалось, матроси навпереміну стояли коло стерна — на вахті, яка зветься ходовою.

Мені цієї роботи не доручали: новачок!

А тепер, коли корабель заякорився, хлопці відпочивають: ладнають ящики, в які завтра збиратимуть корали; перехилившись через борт, гачками ловлять акул; а мені саме тепер припало — до ранку! — стояти на капітанському містку на вахті.

Про все, що помічу на морі й видноколі,— де який корабель, джонка чи катамаран (так називаються тут невеликі човни),— доповідати штурману.

Ото я й стояв, як звелів боцман.

І це в такий день, коли на "Вихорі" всі готуються стрічати Новий рік: палуби уквітчані барвистими гірляндами, поставлено святкові столи, моряки всі радісні, схвильовані!..

Вечоріло... Край неба, де згасало сонце, востаннє завогнився— так, ніби спалахнула пожежа. А потім смеркло і враз, як це буває лише в тропіках, потемніло.

Настала глуха тропічна ніч.

Високо в небі зацвіли не бачені ніколи зірки й сузір'я. Бо тих зірок, що яскравіють тут, у Південній півкулі Землі, де стоїть наш "Вихор", не видно у наших степових широтах. Замість Великої Ведмедиці, Полярної зірки, Стожарів, тут небозвід всіяли інші світила: огнистий Південний Хрест — розташовані невеличким ромбом чотири зірки; Вега, Капелла, Альціона...

Та мені не пощастило довго розглядати тропічне небо. Штурман — високий, неговіркий чоловік, що весь час мовчки схилявся над маршрутною картою, раптом озвався:

— Візьми лишень віник,— сподіваюсь, ним ти вмієш орудувати? — пройдися по судну ще раз, акуратно підмети палуби та віднеси в підшкіперську — он біля ходової рубки — відро з білилом.

Та не встиг я спуститися трапом з капітанського містка, як відро враз вислизнуло з рук, в'язке, липуче мастило схлюпнулось і розлилось по охайно вимитій палубі. Даремно кинувся я пригорщами збирати його — велика біла пляма розпливалася дедалі ширше, тоненькі довгі цівки поповзли від неї на всі боки, наче щупальця спрута.

Напасть яка! Хоч би ніхто не бачив. Та де там! З ніг до голови вимазаний білилом, я навколішки лазив палубою під суворим поглядом штурмана, який саме сюди прийшов.

Раптом у машинному відділенні пробило четверту склянку, тобто без чверті дванадцяту годину ночі.

— Ось що, Магеллане,— подав нарешті голос штурман,— годі тобі повзати. Гарненько прикрий те місце брезентом і йди на палубу.

Я підвівся, хутко побіг по брезент, прикрив ним забруднену палубу і, похнюплений та сердитий, став підніматися нагору.

І раптом посеред прогулянкової палуби угледів зелене з іскристими крижинками на гіллі деревце, прив'язане до горішньої перетинки. Ялинка! Де вона взялася в океані? Ага, ось навіщо боцман за кілька днів до виходу корабля з гавані посилав наших хлопців у тайгу!

Янтарний полиск смоли, запах хвої!.. Неначе тепла повінь, огорнула мене радість. Штурман підійшов до мене, щиро посміхнувся:

— З Новим роком, юний мореплавцю, з новим щастям! — привітав.

Я міцно потиснув йому руку.

До ранку на "Вихорі" гриміла музика, лунали пісні. Я навіть перестав сердитися, що мені в Новорічну ніч довелося стояти на вахті.

— Ура! Ура! — залунало на палубі, коли я після вахти ліг спочити.

— Ну й лежень! — почув я насмішкуватий голос Василя Головатого. — Вставай, Гайовий,— не вгавав він,— поїдемо на острів! Касянович он набирає тих, хто добре вміє пірнати,— щоб допомогли йому спіймати для зоологічного музею славну рибку мурену.

Я швидко встав.

На палубі — натовп, гамірно. Прикріпляють до ящиків, у які збиратимуть корали, шматки легкого пінопласту, щоб ящики не тонули; готують гострі металеві шворні — відколупувати з підводних скель дивовижні коралові квітки.

Багато роботи в дівчат із наукового загону Касяновича. Вони споряджають його, ніби на іншу планету: допомагають одягати комбінезон, рукавиці, гумові черевики,— адже під водою, між гостролезих коралів, легко обчухрати боки, подряпатися, і ті виразки потім довго не гояться. Касянович — сухорлявий, обвітрений, міцний. Йому вже більше як шістдесят років, але він не схожий на дідуся: стрункий, підтягнутий, спритний, завзятий. Ми його звемо Нептуном, тобто морським царем. Більшу частину свого життя він провів на морі, в далекому плаванні. От і на "Вихорі" наш Нептун з того дня, як судно вийшло в перший рейс. Його поважають всі: довгі роки Касянович

у морі допомагає науковцям: ладнає сіті, ловить рідкісних риб.

— Поспішайте, дітки, не баріться! — кидає він своїм помічницям, які востаннє закріплюють на його ластах ремінці.

Ящики з пінопластом-поплавками, рушниці для підводного полювання, хватки, сіті, целофанові банки для рідкісних риб, інше риболовецьке причандалля вже у човні, що гойдається за бортом "Вихора". І ми спускаємося вниз по хиткому штормтрапу, що висить з правого борту.

У човні нас п'ятеро: Касянович, Петраченко, Головатий, я, ну та ще моторист, який везтиме нас до острова. Решта з "Вихора" — ті, хто збиратиме корали, переправиться потім.

То ось він який зблизька, океан, до котрого я, перехилившись через борт човна, зараз дістав рукою! Ласкава, тепла вода, ласкавий, голублячий дотик. Пашить теплом, ніби черінь, і вітер гарячий — здається, вирвався з розжареної печі.

З палуби "Вихора" видно було широкі обрії, а звідси, знизу,— високе, безхмарне небо, наше судно, імлистий серпанок, що тремтить-переливається довкола по всьому горизонту.

— Яка краса! — захоплено вигукує Касянович і, перекрикуючи гуркіт мотора, додає: — Такими блакитними обідками, як отой, що імла виткала по видноколу, в нас на Україні гончарі розмальовують тарілки й блюдця. Здоров, батечку-океан! — хитрувато підморгнувши, каже він.— Ти, голубе, теж схожий на велетенське, щойно зняте з гончарного круга блюдце.

Я з першого дня плавання знав, що Касянович про океан говорить, як про живу істоту,— з любов'ю і ніжністю. Ось і нині завів своєї.

Ми наближалися до острова. Коралові острови,— вони звуться атоли, — складаються з кількох острівців, що оточують нешироку затоку-лагуну. Вічнозелені тропічні зарості підступали до самої води: це були кучеряві чагарі, знизу без жодної гілки — їх звуть мангри. А ще тут росли вгрузлі в намул, схожі на слонячі ноги, дерева-велетні. Над цими непрохідними, непроглядними нетрями до самого неба височіли струнконстанні кокосові пальми.

Човен зупинили недалеко від берега, де починалася мілина — кораловий риф — підводний вал, що оперізував острів. Моторист, наш "візник", розсотав довжелезний канат з якорем на кінці, кинув його у воду. Смикнув — не піддається! Глибини тут метрів десять — якір зачепився за скелю.

— Ось що, матросики,— сказав Касянович.— Головатий і Петраченко пірнають зі мною, а ти, Гайовий, надінь маску і попливи до того он гранітного виступу,— показав він на зубчаті скелі, що випиналися з води,— подивись, яке там дно, чи є на ньому морська трава. Бо де трава, там і риба, випаси багаті.

Я підігнав по нозі ласти, протер запітніле скло маски, взяв рушницю і плигонув у воду.

Унизу побачив руді плями. То були саргасові водорості. На скелястому дні всюди підводилися велетенські голомозі валуни, наче голови велетнів. Широкі тераси, химерні виступи й заглибини у скелях, — ніби потрапив у затонуле казкове місто. Там, внизу, стояла велика тиша, дарма що поверхню океану покривали гойдливі хвилі. Але коли набігала велика хвиля і прибій розгойдував довгасті пасма трави на підводних урвищах, мені було видно, як оце Мертве Місто починало раптом оживати. Гойдалися довгі водорості, кидаючи хибкі тіні на сусідні скелі. Сонячне проміння, пробившись на дно, роздрібнювалося на блискітливі скалки — і вони переливалися, мерехтіли, запалювали все довкола якимсь незвичайним різнобарвним вогнем. Із своїх схованок виповзали клишоногі краби, в блакитній купелі пурхали, як горобці, зграйки лякливих коралових рибок. Повагом, розпустивши свій довгастий шлейф, плавали медузи.

Потім я побачив, як дно переходить у широку, покриту бурою травою рівнину. І тут прямо переді мною раптом виникла величезна, дивовижна істота!

Передніми, схожими на два серпи лапами вона махала в скаламученій прибоєм воді, а голова — сплюснута голова змії, що закінчувалася дзьобом і двома лютими очима,— погойдувалася на довгій зморшкуватій шиї.

— Страхіття! Рятуйте, люди!! — не тямлячи себе, крикнув я, випірнувши на поверхню.

Човен гойдався ген на воді, хлопці з Касяновичем були ще далі — ніхто мені, звісно, не міг подати допомоги. Що робити? Маска зсунулася на шию, крізь трубку, яку вчасно не встиг продути, наковтався води. А тут — горе та й годі! — поруч одна, дві, три... десять велетенських потвор — серед хвиль горблять свої покриті зеленим, лискучим панциром спини...

Сяк-так, з горем пополам подолавши страх, вибрався я з цього зеленого полону. Оце так обстежив скелі — нічого сказати!

— Ну й герой! — розреготалися друзі, слухаючи мою оповідь.— Та то ж звичайнісінькі морські черепахи — зелені морські черепахи, яких тут сила-силенна.

Незабаром до човна підплив і Касянович. До пояса в нього була прикріплена капронова сітка, і в ній щось неповоротке, схоже на велетенського павука, ворушилося, силкувалось вирватися на волю.

— Тримай! — відстібнувши сітку, простягнув він Головатому.

Той наблизився до борту, боязко схопив за мотузок сітку і кинув її на дно човна. Усі ми, схилившись, побачили, що там борсається великий рак.

— Лангуста не бачили, чи що? — обурився Касянович, що саме, вчепившись руками за борт, до половини виліз уже з води.— Краще б допомогли — у-ух, як натомився! — вибратися мені з океану.

Ми кинулися на поміч знесиленому Нептуну, витягли свого Касяновича в човен.

Він трохи відпочив, потім підніс до губів наповнений водою бачок, раз-другий ковтнув...

Я розповів Касяновичу про Мертве Місто на дні. Він уважно вислухав і неквапно мовив:

— А й справді, мабуть, попливемо-таки у твоє Мертве Місто: мурени ж водяться в глибоких щілинах, серед підводних скель і урвищ.

Ми, хлопці, вперше в далекому плаванні, та вже чимало наслухались про дивовижну, химерну рибу — мурену: знали, що вона схожа на вугра або в'юна — довжелезна, спритна. А хижа та зажерлива — рот усіяний густими зубами! — вже й не говори. Бува, що й на людину нападає.

Касянович, кажуть, уже стонадцять разів полював за муреною. Але на наше прохання розповісти щось про неї цікаве й страхітливе лише посміхався.

Для нього, може, й не страшна мурена: он в лабораторії на "Вихорі" заспиртовані в банках десятки мешканців морських. Довжелезні вугри, морські змії, риби-їжаки, спрути-восьминоги, каракатиці — здобич Нептуна-Касяновича за всі його рейси на "Вихорі" в Індійський і Тихий океани. Мурени, правда, там чомусь не було. А він її пообіцяв привезти в рідний порт — зоологічному музею. Та й нам, хоч було воно й небезпечно, не терпілося швидше стрітися з муреною.

Аж ось і Мертве Місто.

Черепах тут уже не було—вони, мабуть, знайшли інші випаси, а може, злякалися, як і я їх. Та Касянович подумав, що я вигадав про ті черепахи. "Ач який! — посварився він пальцем.— Небилиць понавигадував". Зате риби ми побачили тьму-тьмущу. Перед нами, мов блискавка, шугала велика золотава макрель. На дні, серед піску, вовтузилися вайлуваті краби. А біля коралів, раз у раз тикаючись сплюснутим ротом об поросту мохом скелю, "викльовувала" осередок з напіврозкритої стулки великої черепашки чудернацька риба-папуга. Рибок-крихіток, мільки, було не злічити. Вона табунами гуляла довкола, навіть не лякалася, що з'явились люди. Всюди кучерявилися водорості, трава. Над ними підводилися стрімкі скелі, височіли пологі пагорби, на схилах росли дивні квіти-корали...

Зачарований підводним царством, я не хотів звідси пливти...

Касянович з Петраченком, ледь-ледь ворушачи ластами, лежали долілиць над скелястим підводним хребтом, що зводився з темного дна. Ліворуч його покривав не більш як метровий шар води. Це був непоганий "майданчик", де можна після прогулянок у морську глибину трохи перепочити. Коли ми на нього стали, вода сягнула тільки до плечей.

Касянович вирішив, що на мурену полюватимемо ми втрьох, а Василь Головатий доглядатиме риболовецьке причандалля.

Ми підпливли до "майданчика".

— Давай сюди твоє збіжжя,— звернувся до Головатого Касянович.

Щоб і Василь трохи попірнав, Касянович згорнув сачок, разом з гарпунами поклав його у відерце, прив'язав до дужки тоненьку линву, пірнув і кінець тієї мотузки прикріпив до підводного валуна. Отак! Нехай тепер цей поплавок гойдається на хвилях-брижах.

— Ну, хлоп'ята,— мовив наш Нептун,— а зараз і до праці пора.

Він прилаштував маску щільніше до обличчя — і пірнув. Слідом за ним і ми. Поринали все глибше й глибше, і від цієї глибини стало дзвеніти у вухах. Я чимдуж ворушив ластами, гріб під себе обома руками, але вода була непорушна, ніби це не вода, а прозоре, невидиме повітря. І взагалі, почував я себе невагомим, як космонавти у безповітряному просторі.

Можна було зупинитися на місці, розпластавшись, лягти і не тонути. Можна сісти — щільна, насичена сіллю морська вода утримувала, не давала спускатися на дно. Я спробував навіть кілька разів перекрутитися, мов на турніку. І що ви думаєте? Легко, нечутно перевернувся.

Касянович уже спустився на дно, вибрав серед коралових світло-коричневих скель зручну засідку і став чатувати на рибу. Головатий і Петраченко плавали віддалік.

Ось біля входу до підводної печери майнула темна тінь. А потім з'явилася... знаєте хто? — акула. Була вона невелика, завдовжки з мою руку. Не акула — акуленя. Але й воно — ач яке! — вже мало, як і дорослі акули, провожатого: смугасту, як зебра, рибку-лоцмана, що показує хижачці в океанських глибинах дорогу. Я, скажу вам, трохи злякався. Адже Касянович запевняв, що акул тут, біля бар'єрного рифу, де починається мілина, не водиться. І от — зустріч! А що як це акуленя кинеться на мене? Крім рушниці з невеликим тризубцем, у мене нічого більш немає — навіть ніж залишив у човні. Та Касянович махнув рукою: не звертай, мовляв, уваги!

Хижачка й справді попливла собі за рибкою-лоцманом кудись у гущавину коралових садів. Я не спускав її з очей, аж поки та видовжена, зелена тінь не розтанула в імлистому присмерку глибини. Потім повітря кінчилося, і довелося підніматись на поверхню. Я з хлопцями — Петраченком та Головатим — поспішаємо до свого "майданчика". Касянович, бачимо, пливе теж. Повертається він із здобиччю.

— Обережно! — гукає.— Не наближайтеся.

Усі ми здивовані цією пересторогою. Що сталося?

Касянович під ногами намацує тверде. Підводиться.

— Ось ти мені й попався! — каже, задоволений.

На капроновій линві висить незграбна риба брудного кольору. Слизьке темно-коричневе тіло її всіяне невеличкими, приплюснутими бородавками, а вподовж спини рідким частоколом стовбурчаться гострі шпичаки-голки. Рот широко розкритий.

— Страховисько яке! — вихоплюється в нас.

Такої риби ми не бачили.

— Принесіть хто-небудь відерце,— наказує Касянович.

Поки Володя Петраченко брьохав до поплавка по відерце, ми з Головатим розглядали підстрелене чудо-юдо.

— А знаєте, що це? — мовив Касянович.— Дорнорн. Так називають мешканці оцих островів дуже отруйну кам'яну рибу,— пояснив Касянович.— Дорнорн означає: бородавчатка жахлива. Вона мені оце й попалася.

Ми довідались: ця риба — дуже небезпечна. Отрута, що є в її бородавках та на кінчиках голок, відразу вбиває на смерть. До того ж зустріч із дорнорном завжди несподівана: риба підступна й хитра. Вона коричнева і, залягаючи на дні, зливається з коричневими кораловими брилами. Навіть коли на неї ненароком наступити, це вже означає смерть.

Від цієї оповіді Головатий зовсім спохмурнів. У нього враз розболівся живіт, і він одмовився пірнати.

— Я краще доглядатиму наше майно, аби його хто не поцупив,— пояснив він.

Дивно! Хто ж би тут забрав наші причандали? Ось тобі й Головатий. А ще удавав героя, вихвалявся, що йому море по коліна — нічого не страшно. Та я вже давно помітив, що коли хтось дуже вихваляється, він мало вартий.

Ми залишили Головатого на "майданчику" і знову пірнули на дно. Я вполював кілька невеличких рибок-їжаків. Вони гуляли у воді, пласкі,

мов карасики. Та коли витягнув їх на поверхню моря і доторкнувся до них пальцями, ці рибки роздулися, стали схожі на круглобоких, густо всіяних голками їжачків.

Ганявся я ще за однією рибою. Схожа вона на довжелезну голку або ж веретено. Коли я занурився на метр, ліг горілиць і хотів був помилуватися небом крізь воду, раптом побачив, як наді мною, зовсім поруч, висунувши голови з води, по хвилястій морській поверхні рухалися, неначе ковзали, якісь гнучкі дивовижні палички. Я придивився і зрозумів, що то були невеличкі риби. До половини висунувшись із води, вони табунцями гуляли по морю.

Оце дивина! Риба, а рветься в небо. Це — не летюча риба. Та, випурхнувши з води, над поверхнею моря пролітає десятки метрів. Ця ж (згодом я довідався, що вона зветься сарган) од води ніколи не відривається, а, наполовину виткнувшись із неї, ковзає, "витанцьовує".

Скільки я за цим сарганом не ганявся — все даремно. Зате я вполював м о р с ь к о г о ч о р т а. Егеж, не дивуйтеся — риба ця так і зветься: морський чорт.

Ось послухайте, як він мені попався.

Я підплив до нашого "майданчика", віддав Головатому своїх рибок-їжачків і спустився на дно. За скелею, що самітно стирчала на невеличкому підводному лузі, я присів. Затамувавши подих, став спостерігати за табунцем сріблястої мільки, що то підпливала до скелі, то раптом, сполохавшись, іскристими бризками розсипалася довкіл.

"Чого ті рибки полохаються, кого вони лякаються в тій скелі?" — подумав я. Та ось, нарешті, збагнув.

Неподалік од мене із виямки скелі витикалося, гойдаючись, мов стебла, якесь довгасте ниття. Спочатку я думав, що то стебла трави. Та

коли до тих "стебел" наближалися невеличкі рибинки і хотіли відкусити, вони раптом зникали, а з похмурої схованки висувалася ошкірена паща якоїсь небаченої риби. Раз — і от уже сріблясta мілька, що хотіла поживитися "травою", в роті хижої, хитрої риби. Це була ніяка не трава, а "вуса" хижої риби, що так заманювала малюнків.

"Ага,— подумав я,— коли ти, рибо, така хитра та лукава, то стривай".

Я підкрався до самісінької скелі і, коли з ущелини висунулися підступні "нитки", натиснув на курок і наосліп вистрелив із своєї підводної рушниці в кущувату траву. "А, попалася, чортяко!" — ледве не крикнув я, ще не знаючи, що то таки й був морський чорт.

Про це довідався опісля, вже коли піднявся на поверхню і передав здобич Касяновичу.

— О, кого я бачу! — вигукнув наш "морський цар", беручи в мене з рук рибу.— Ну, здоров, здоров, давній друже, морський чорте! Давно з тобою не стрічався Касянович. Що, не впізнаєш? Ах ти ж капосний! А пригадуєш, як я тебе кілька років тому підстрелив і ти висковзнув у мене з гарпуна? Правда, тоді ти був меншенький і не такий злий. А нині, он Гайовий не дасть збрехати, став ти хижак хижаком: мальків кривдиш. Не чемно, погано, друже, менших кривдити. Ач який здоровило вигнався за цей час, поки Касянович в інших морях плавав!

Він ще довго говорив із своїм буцімто давнім знайомим, морським чортом. А потім і його, як оту кам'яну рибу, кинув у відерце.

Під кінець сказав:

— Якщо й зараз не трапиться мурени, баста. Перепочиваємо, а завтра полюватимем.

Із "Вихора" до нашого Мертвого Міста підпливли на човні моряки й науковці. Кожен мав ящик, до якого була прив'язана довга мотузка. Це вони збирались отут пірнати по корали, ніби їм мало було моря! І так ми не стріли мурени, а тепер і взагалі всю рибу розполохають. Стрибнули з човна, потягли за собою ящики-причепи, крізь скло масок видивляючись на дні, де ростуть кращі корали.

З нами на "Вихорі" плаває дівчина-океанолог Наташа. Вона трохи старша за мене. І вже не раз вирушала в далекі морські мандри, щоб вивчати океан. Ходить Наташа в коротеньких штанцях-шортах, струнка, підтягнута, обличчя всіяне ластовинням, мов тропічне небо зорями, а вигорілі на сонці рудуваті коси підстрижені високо, як підстригаються матроси.

Коли я її вперше побачив, то подумав, що то хтось із матросів, як і я, новачок.

Я навіть гукнув до неї:

— Гей, полундра!..

Цей "матрос" глянув на мене суворо, а потім сказав:

— Нечема. Хто тебе вчив отак грубо розмовляти з дівчатами?..

Я від подиву занімів: оце так матрос!

А потім ми з Наташею потоваришували. Вона навіть підказувала, що і як робити, аби опанувати морським ремеслом і не накликати на себе гнів боцмана. Коли я під Новий рік розлив оту фарбу і кожен, хто проходив палубою, кидав у мій бік насмішкуваті погляди, Наташа підійшла до мене, сказала:

— Давай, я тобі допоможу збирати.

Ось чому я до неї ставився як до свого найкращого друга — вона мене розуміла і не знімала на сміх за те, що я не все робив до пуття.

Зараз Наташа тягла за собою великий дерев'яний ящик, у який хотіла назбирати коралів. Мені хотілося хоч трохи їй допомогти. Ото я й заходився пірнати до скель, де росли чарівні коралові квітки.

Які ж вони й гарні! І яких тільки барв та відтінків!

Ось ніби роги, забарвлені в яскраво-зелене, з ліловими відростками-кінчиками та з рожевою, узорчатою торочкою внизу. Ось пласкі, мов розквітлий сонях з широкими пелюстками. Кущуваті, наче перекотиполе, круглі й ажурні. А то — ну точнісінько квітка троянди.

Сонце пронизало товщу води — і спалахнуло казковим вогнем підводне царство: химерні палаци-скелі, рухливі медузи, морські зірки, якими розцвічене дно; довгасті водорості, а поміж ними пурхають зграйки рибок.

Я пірнув на дно, до скель. Заганяю під коралову квітку чи кущ металевий шворінь — і ось вони вже в моїх руках.

— Це тобі, Наташо,— подавав я дівчині корали,— і це тобі, і всі квіти на світі — тобі.

Вона зашарілася й сказала:

— Он який ти ввічливий. Беру свої слова назад — я несправедливо назвала тебе нечемою.

Але залишатися мені тут далі було вже неможливо — "морський цар", Касянович, уже вкотре кликав мене.

— Якщо ти зараз же не кинеш оті забавки і не пірнеш зі мною, з бригади своєї тебе виганяю!

Що було мені робити? Знехотя поплив я до Касяновича, на пошуки тієї невловимої мурени.

Прибережний риф раптом обривався — кінчалося мілководдя, і за ним починалася глибочінь, крізь яку вже не проглядало дно. Це була справжня безодня.

Касянович знову вибрав зручну засідку біля невеличкої печери, присів і став чатувати на мурену. А я скелястим карнизом гранітного урвища спускався дедалі глибше. Ці похмурі, мовчазні скелі теж густо поросли травою та кораловим різноквіттям. Корали були дивовижної краси, і я не втерпів, вирішив хоч одну кам'яну квітку дістати для Наташі. Але не встиг стати на м'яку, фіолетового відтінку пляму, що видніла на крутому схилі скелі, як раптом пляма та звузилася, зсудомилася, а ласту мою на правій нозі щось затиснуло, мов лещатами, прикувало до скелі і не відпускає. Пориваюся відвести ногу назад — не вдається, рвучко сіпаю ласту — ні, даремно! Я міцно припнутий до скелі. Оце халепа! Ще кілька хвилин, забракне повітря — і я загину в цій кам'яній пастці. І, не роздумуючи, висуваю ногу із затиснутої тим капканом ласти, задихаючись, стрілою виринаю з води.

— Не знаю, що таке,— розгублено кажу,— мене за ногу вкусило якесь страхіття. У його зубах зосталася моя ласта. Ось, бачите,— висунувши ногу з води, показую Касяновичу.— Немає ласти!

— Ну й помічнички! Скоро голову загубите! — сердиться він.— Де ти її, ласту, посіяв?

— На скелі, недалеко од вашої засідки,— відповідаю я.

Касянович приладнує зсунуту на лоб маску, пірнає і через хвилину з'являється на поверхні і сердито простягає мені ласту.

— На, роззява! — каже.— А втім,— примирливо додає,— ти не винний. Кажи спасибі, що затиснуло кінець ласти, а не всю ступню,— інакше б тобі не вибратися звідти.

— О, бачите! — зрадів я, що Касянович мені нарешті повірив.— Я ж вам казав — мене вкусила якась морська нечисть.

Він розсміявся.

— Нечисть, кажеш? Ні, хлопче, то просто був великий молюск тридакна. Він знизу черепашкою своєю міцно приростає до скелі. І коли ти на неї наступив, стулки, що схожі на дві велетенські перламутрові пелюстки, зійшлися, закрилися — от і ласта твоя в лещатах тридакни. Немало людей,— пояснює Касянович,— гине отак під водою, необережно наступивши на цього велетенського молюска.

Тепер ми удвох чатуємо біля печери. Раз у раз з її отвору неквапно випливають маленькі коралові рибки. Трапляються й більші, навіть півметрові.

І раптом з печери вигулькнула довга, як зміюка, рибина. Сіро-зелена, а по спині, від голови до хвоста — хвилястий, схожий на оголене лезо кинджала, плавник. Очі зеленуваті, люті.

Мурена! Касянович вистрелив. Натиснув на курок і я. Але ні він, ні я не влучили: мій гарпун пролетів мимо, Касяновичів лише черконув об хвіст мурени. І вона відступила в печеру.

Так ми ще кілька годин то поринали під воду, чатуючи на мурену, то виринали і перепочивали на "майданчику". Але все даремно. Хоч мурена кілька разів і з'являлася перед нами, підстрелити її не щастило.

Вечоріло. Сонце золотим обручем покотилося по видноколу, і від цього прощального проміння в оранжево-червоне зайнявся океан. Пальми на узбережжі острова стали якимись високими, чітко вирізьблились на тлі надвечірнього неба. З острова віяв вітер-легковій, який звуть береговим бризом. Його лоскітливий дотик приємно холодив тіло.

Натомлені, але задоволені, щасливі повертались ми на "Вихор".

Завтра знову вирушимо на пошуки мурени!